HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

דלי ציפתא. הגביה המתלמת שהיה יוסף עליה: **ואמר ליה נשנוחא.** לחזל לניחיה: **חזי מאי אירכא.** לאה כמה עושר יש לי. שנעשה לו נס ונתמלא כל אותו מקום זהובים: **ואיתנסיבא ליה בפיומא.** ניחומת המורף: **הוה גנו בי תינגא.** היו יושבים בין התבן שלא היו להם כרים וכסתות: **קא מנקיט ליה מיננא מן מוייה.** היה מלקט התבן משערו: **לי הוו לי רמינא לך ירושלים דדהבא.** אם יהיה לי סיפוק שאתעשר לעשה לך ירושלים של זהב בתי נפש שמגויירת בכל עניני יושלים והיינו לתמרינן בפסכת שבת (דף נט.) על ירושלים של זהב כלעבד ליה רבי עקיבא לדניתהו: **אתא לגיהו קרא אחנא וכו'.** עבד הכי משום קורת רוח להן דלדידיה לא היה לו אפילו תבן כמו להם: **שפיר עביד ליך אחוך.** לתלריך מנכסיה: **אתא דלא דמי לך.** שהוא גרוע ממך ועוד שמניקך בחלמנות חיות שהרי הניקך כמה שניס (ו): **יודע לדיק נפש בהמתו.** אית לתמרי לתיהי הות ידעה לר' עקיבא הוה ותמרה ליה דלא מיתגניא בעיניה. ואית לתמרי לא אתא הות ידעה אלא הכי קא תמרה לדיק לא מבזה לחיניה: **שלי ושלכם שלא היה.** על ידה הוא כל מה שלמדתי: **מן שיא מילי לישבר רבי עקיבא מן לגבי שבוע.** דפליג ליה בנכסיה: **ומן לילא דספינתא דלל ספינתא עבדין ליה מן עיינא.** עושין להן (ח) מן אותו עין של חיל. ואית דגרסי מין עיינא היו עושין כמין נחלן של עץ והיו נותנים בו כספס: **מנשיוה על כיף ימא.** שהכתו לאותו חיל על שפת היס ומלאו רבי עקיבא: **ומן גוווא.** תיבה: **ארבעה זווי לספונאי.** ליורדי היס לריוח: **לייתו לי מדעם.** הביאו לי שוס דבר: (ט) **מרגא עליה.** יתתין לתוגינו עליו עד שנניח לך יתר: **דזימנא חדא טבעא ספינתא.** וכל ממונה דהוה בספינתא הוה מונח בההוא גווזא: **ומן מטרוניתא.** שפעם אחת הולכו תכמים ממון הרבה לבית המדרש ושיגרו את ר' עקיבא שלא מטרוניתא אחת וולה ממנה ממון גדול וכשנתנה לו אמרה לו מי יהיה לי ערב שאפרע לי לזמן קבוע אמר לה מי שאתלה אמרה לו הקב"ה והיס שהיה ביתה על שפת היס ואמר לה ר"ע כן יהיה כשהגיע הזמן תלה ר"ע ולא היה יכול להביא הממון יצאת אותה מטרוניתא על שפת היס ואמרה רבש"ע גלוי וידוע לפניך כי לך וליס הזה האמנתי מעותי שכניס הקב"ה רוח שטות בלבה של [בת] קיסר וכנסה לבית גנזיו ונטלה קרטלית וזרקה ליס והאליכה היס לפתח ביתה של אותה מטרוניתא ונלאחר זמן הביא לה ר' עקיבא הממון ואמר לה אל יאר לך שלא הבאתי לך הממון שכשבאנו אחריי אמרה לי בידי בזמנו וספרה לו כל המעשה ואתנה לו מתנות גדולות ופטרתו לשלום: ומן

דלי ציפתא ואמר ליה לשלוחא חזי מאי איכא מיהו לא ניחא לי דאיתהני בהדין עלמא [ו] ר' עקיבא איתקדשת ליה ברתיה (דבר) דכלבא שבוע שמע (בר) כלבא שבוע אדרה הנאה מכל נכסיה אזלא ואיתנסיבה ליה בסיתוא הוה גנו בי תיבנא הוה קא מנקיט ליה תיבנא מן מזייה אמר לה אי הואי לי רמינא ליך ירושלים דדהבא אתא אליהו אידמי להון כאנשא וקא קרי אבבא אמר להו הבו לי פורתא דתיבנא דילדת אתתי ולית לי מידעם לאגונה אמר לה ר' עקיבא לאנתתיה חזי גברא דאפילו תיבנא לא אית ליה אמרה ליה זיל הוי בי רב אזל [ז] תרתי סרי שנין קמי דר' אליעזר ור' יהושע למישלם תרתי סרי שנין קא אתא לביתיה שמע מן אחורי ביתיה דקאמר לה חד רשע לדביתהו שפיר עביד ליך אבוך חדא דלא דמי ליך ועוד (ח) [שבקך] ארמלות חיות בולהון שנין אמרה ליה אי צאית לדילי ליהוי תרתי סרי שנין אחרנייתא אמר הואיל ויהבת לי רשותא איהדר לאחורי הדר אזל הוה תרתי סרי שני אחרנייתא אתא בעשרין וארבעה אלפין (י) זוגי תלמידי נפוק בולי עלמא לאפיה ואף היא קמת למיפק לאפיה אמר לה ההוא רשיעא ואת להיכא אמרה ליה [1] יודע צדיק נפש בהמתו אתת לאיתחזויי ליה קא מדחן לה רבנן אמר להון הניחו לה שלי ושלכם שלה הוא שמע (בר) כלבא שבוע אתא ואיתשיל על נידריה [ג] ואשתריי ואשתרי (ג) מן שית מילי איעתר רבי עקיבא מן כלבא שבוע מן אילא דספינתא דכל ספינתא עבדין ליה (ד) מין עינא זימנא חדא אנשיוה על כיף ימא אתא הוא אשכחיה ומן גווזא דזימנא חדא יהיב ארבעה זוזי לספונאי אמר להו אייתי לי מדעם ולא אשכחו אלא גווזא על כיף ימא אתיוה ליה אמרו ליה (ה) עביד מרנא עליה אישתכח דהוה מלי דינרי דזימנא חדא טבעת ספינתא (ו) וכולי עיסקא הוה מחית בההוא גווזא ואישתכח בההוא זימנא דמן [ז] דסרוקיתא ומן ומן

יותר מהם: **דלא דמי לך.** שאינו דומה לך מששפחה משונה כמותך: **ואת להיכא.** שלא היו לה בנדיס לתוויס: **יודע לדיק נפש בהמתו.** יודע הוא זה שנלטערתי בשבילו: **שלי ושלכם שלה הוא.** תורתי ותורתכם בשבילה היתה שנתנה לי עלה למיזל לבי רב: **לילא דספינתא.** בכל ספינה היו עושין דמות לול מעץ לנתס ולספינן שתהא הספינה קלה בהליכתה כלול והיו ממלאין לותו דינרי זהב: **ומן גווזא.** תיבה העשויה להצניע בתוכה ממון הספינה כדתתרינן (ב"ב ו.) בי גזא דרתמנא לשון תולר: **ומן מטרוניתא.** פעם אחת הולכו ר"ע ותלמידיו מעות והלכו אצל מטרוניתא אתרה לו לר"ע הריני מלווה לותך ותהיה אתה לווה והקב"ה יס ערבים בדבר קבע לה זמן לפרעון וכשהגיע זמנה הלכה לותה מטרוניתא על שפת היס אתרה רבש"ע גלוי וידוע לפניך שר"ע תולה ולא היה בידו לפרוע תוכו רלה שאתה ערב בדבר מיד נשתטת בתו של קיסר ונטלה לרגז אצל אבניס טובות ודינרי זהב וזרקה לתוך היס והיס הביאתו במקום שהיתה לותה מטרוניתא יושבת על שפת היס מיד נטלה לותו לרגז והלכה לה לימיס נתרפא ר"ע וצא לו אצל ההיא מטרוניתא ומעותיו בידו לפרעון תוכו אתרה לו תזרתי אצל הערב והוא פרע כל החוב והא לך מה שנתן לי יותר ומלותו ממון שהחזירה לו ונתעשר ר"ע: ומן

לנתס לותם ולהרלות להס שיש ענייס

דלי ציפתא. מתלמת: **חזי מאי איכא.** מעשה נסיס הוה נקיט: **מן מוייה.** היה מלקט התבן משערותיה: **רמינא לך ירושלים דדהבא.** תכשיט של זהב שירושלים מלוייר בה והכי עבד לה כדאיתא בפרק כמה מעלה (שבת נט.): **אתא אליהו כו'.** כדי לנסותה: **אתא לגיהו אחדא להון לאנגא.** כדי שיתעשר מהם: **דלא דמי לך.** שאינו דומה לך ממשפחה משונה כמותך: **ואת להיכא.** שלא היו לה בנדיס לתוויס: **יודע לדיק נפש בהמתו.** יודע הוא זה שנלטערתי בשבילו: **שלי ושלכם שלה הוא.** תורתי ותורתכם בשבילה היתה שנתנה לי עלה למיזל לבי רב: **לילא דספינתא.** בכל ספינה היו עושין דמות לול מעץ לנתס ולספינן שתהא הספינה קלה בהליכתה כלול והיו ממלאין לותו דינרי זהב: **ומן גווזא.** תיבה העשויה להצניע בתוכה ממון הספינה כדתתרינן (ב"ב ו.) בי גזא דרתמנא לשון תולר: **ומן מטרוניתא.** פעם אחת הולכו ר"ע ותלמידיו מעות והלכו אצל מטרוניתא אתרה לו לר"ע הריני מלווה לותך ותהיה אתה לווה והקב"ה יס ערבים בדבר קבע לה זמן לפרעון וכשהגיע זמנה הלכה לותה מטרוניתא על שפת היס אתרה רבש"ע גלוי וידוע לפניך שר"ע תולה ולא היה בידו לפרוע תוכו רלה שאתה ערב בדבר מיד נשתטת בתו של קיסר ונטלה לרגז אצל אבניס טובות ודינרי זהב וזרקה לתוך היס והיס הביאתו במקום שהיתה לותה מטרוניתא יושבת על שפת היס מיד נטלה לותו לרגז והלכה לה לימיס נתרפא ר"ע וצא לו אצל ההיא מטרוניתא ומעותיו בידו לפרעון תוכו אתרה לו תזרתי אצל הערב והוא פרע כל החוב והא לך מה שנתן לי יותר ומלותו ממון שהחזירה לו ונתעשר ר"ע: ומן

ו) כתובות סב: [ע"ש כמה שיטיים]. ז) [בכתובות סג. ניתא וכן משמע בינמות סב: ע"ש], ג) [בע"ז ניתא], ד) [בערוך ערך ברק ו' תורת שמעתלים תרגום ירושלמי סיעת דשרקין].

תורה אור השלם

1. יוֹדֵעַ צַדִּיק נֶפֶשׁ בְּהֶמְתּוֹ וְרַחֲמֵי רְשָׁעִים אַכְזָרִי: משלי יב י

מוסף רש"י

דכלבא שבוע. שם אחד מעשיהי ירושלים שכל הנכנס לניתו רעב ככלב היה יוצא שבע (כתובות סב:). **יודע צדיק נפש בהמתו.** מה בהמתו וכי ניתו לריכים (משלי יב י). **שלי ושלכם שלה הוא.** תורה שלמדתי אני ושלמדתם אתם על ידה הוא (כתובות סג.).

תוספות

דלי ציפתא. פירוש הגביה המתלמת ומתך שיתלה שם מעות הרבה בגוס: **גני בתיבנא.** מתתת עופי: **מנקיט ליה תיבנא.** מתה שנתתו לו בשערו: **רמינא לך ירושלים דדהבא.** וכן עשה כלילתה בשבת (דף נט.): **דלא דמי לך.** לינו לתוי והגון לך: **אילא דספינתא.** כל הספינות עושין להס חיל של זהב: **ומן מטרוניתא.** פעם אחת הולכו תלמידי רבי עקיבא למעות אצל מטרוניתא לגוות ממנה אתרה להס אין מתמת אתר לה רבי עקיבא מי שתת לה אפשה שתתן לך ערב אתרה לו מי שאתל וכשהגיע העולם ויס גדול וכשהגיע זמן תלה רבי עקיבא ולא היה בידו על שפת היס אתרה רבש"ע היום תלה רבי עקיבא עבדך והוא העמידך ערב לי מה עשה הקב"ה בתותו היום נטעת בת קיסר ונטלה קופסת מלילה כסף והכי היתה לה ולפה ונפלו לתוכו מקום ונטלה תותו ומלילה בה ממון גדול וכשנתנה לו אתרה לו מי יהיה לי ערב שאפרע לי לזמן קבוע אתר לה מי שאתלה אתרה לו הקב"ה והיס שהיה ביתה על שפת היס ואתרה רבש"ע גלוי וידוע לפניך כי לך וליס הזה האמנתי מעותי שכניס הקב"ה רוח שטות בלבה של בת קיסר וכנסה לבית גנזיו ונטלה קרטלית וזרקה ליס והאליכה היס לפתח ביתה של אותה מטרוניתא ונלאחר זמן הביא לה ר' עקיבא הממון ואתר לה אל יאר לך שלא הבאתי לך הממון שכשבאנו אחריי אתרה לי בידי בזמנו וספרה לו כל המעשה ואתנה לו מתנות גדולות ופטרתו לשלום: ומן

ה) נס' שם הוה אתרי קרי: ז) שם ועוד שביק ליך אתנתא חיות: ח) שם ניתא ואשתכיי מן בית ומלילי: ט) שם עבדין ליה חד מן עיינא: י) שם טבעת ספינתא דמן דסרוקיתא וכוליה עיסקא וכו' בההוא גווזא ומן מטרוניתא כל"ל: 1) רש"י ד"ה מלי לנא וכו' שיש הס"ד ומש"כ מ"ה ואת להיכא שלא היה לה בגדים ראויים הס"ד: ה) ד"ה ומן גווזא וכו' עושין להן אות מן עניו של חיל ותיש דגרסי מין ענא היו עושין: ט) ד"ה מיתו וכו' דבר הס"ד ומש"כ מ"ה יעביד מרנא:

פירוש הרא"ש

דלי ציפתא. הגביה המתלמת ומתך על הס שיילה שם מעות: **דכלבא שבוע.** עשיר גדול היה בלשיתא בפרק הניזקין (גיטין דף נו.): **רמינא לך ירושלים דדהבא.** שם יהיה לי סיפוק שאעשה לך ירושלים של זהב עשרה הקלילות עיר של זהב וכן עשה לה בלשיתא בפרק במה מלה (ד' נט.): **אתא אליהו בו'.** כדי לנסותה: **מן ענא.** מלער הקרוס: **מן עינא.** עושין חיל של זהב או עז אחד ממין הלאן: **גווזא.** תמיכת עץ גדול: **מן מטרוניתא.** פעם אחת הולכו ישראל לגות מעות ולוה חותם ר' עקיבא ממטרוניתא אתת אתרה לו מי שאתל והיה העולם והיס גדול והיה העולם שלי כשהגיע זמן הפרעון תלה ר"ע ועמדה על שפת היס ואתרה ילעתי שאתלתני שעכשו אותם את ר"ע היה פוטע בזמנו מי שאתל והיה העולם והיס שלינו עכשיו אתם מה עשה הקב"ה שלא רוח שטות בשבתו של קיסר ונטלה קופסת מלאה זהב ומרגליות ושלחה על פני המיס והרוח הביאתה לפני אותה מטרוניתא ונטלתה וכשעתד ר"ע אתלו נגד בידו הממון והביאו לה אתרה לו כבר פרעו לי ערבין לקחה לדי תוכה והמותר נתנה לו: